

Mad. Alun
EO-4

MAI 1921.

PEDAGOGIKA
ARHIIVIMUSEUM
FOND K 45 363-6

Mim. büroo - K. Kenu.
Tartus, Kõutritän. 3.

Sisu:

Variseno illusioon.

-ti. VI^c.

x   x   x

Leida. VI^b.

Kurbtus.

-no. VI^a.

Muinasjutt.

Ago. VI^c.

Lambakarjas.

A. S. VI^c.

Lapsid.

A. S. VI^c.

Katke Aime päevaraamatust. D. Sümesson. VI^a.

„Eo - 3”.

Louise Kull. VI^c.

Kirjavastused.

Variseno illusioon.

- II. VII -

Ta läks.... lootusega.... Läks võõrsile oma ideaali
püüdma.

Ta jättis oma lapsepõlve asupaiga, et midagi pa-
remat, kõrgemat leida. Mois see kõrgem, parem oli, ta-
dis ta ainult umbmäärselt, aga ta läks.

Õattes oma pesapaiga mäletas ilusamaid silma-
pilke, aga lootus ja igatsus olid võimsamad, kui ilu-
sam tõe. See ääres õitsvaid lille sõtkus ta armuta
maha; nad langesid ta unistuse ohvriks.

Vümaks jõudis ta rahvahulka, mis elust rikas.
Sün lootis ta leida, mida igatses; lootis leida inimest,
kellel oleks omadused, millest ta unistas.

Ta otsis, otsis, aga asjata: inimest - ideaali ei lei-
dunud.

Vümaks, murtuna ja troostituna, pööras ta ta-
gasi - koju. Õnnetuna, tühjana sammus ta teel, ka-
destas endist seisukorda, mil oli lootnud - ootnud. Seal
olid ilusad mõttekujutused, unistused olnud, mis raskesti
olid aidanud ületada; olgugi, et see ainult illusioon
oli, mis lähemal vaatlusel kokku varises, - aga nüüd?...

Ta läks.... lootuseta.... Läks kodu poole.

Sadas. Ent taevas polnud tume see juures. Ja hal-
lus oli nägematust päikesest kuldlikkas. Oli nagu
oleks püsad tilisenud, oli nagu oleks helisenud neist voo-
ras imelik laul. Tuli meele mulle üks ammui surnud
inime. Kas polnud see tema laulev hõäl, mis mu ärga-
tes haihtus kaugusse? Kõrval toas kõneles üks vana
vaene naene omaast noorusest. Üks vana naene, kes
mäletas vaid pühapäevi ja argipäevad oli unustanud:
„oli nii üks süs, nii kaunis, nii väga ilus“, kordas
ta ikka. „Ja pühapäevad! Me ainus tuba lõhnas
munapudrust, mis keedeti, restendas puhtusest ja põ-
rand, see aina valendas. Päike paistis. Mäletas ei pais-
ta nii heledalt ja soojalt, - ei kunagi. Aga kui Heli
pühi paiku oli, kui toom õitses ja sirg, - siis kuljutas
igast nurgast valge, roosa või lilla kimp lõhna üle
toa.

Ja me ise veel! Punane veri voolas soontes, kui
vahuviin: kääriv ja hull. Suu oli kui linnupea,
ala sõdistas, ala kilkas oli suu. Ja näed nii tugevad,
oi, nii tugevad, et oleks maakera üles tõstnud, oleks
tal olnud sang.

Ja, ilus oli siis, nii kaunis, nii väga ilus, kui palju, palju kaunim kui nüüd!"

Räägin ma ka nü, kui vanaks saan?

Süs peaksin olema rõõmus nüüd. - Aga mul on, kui oleksin juba vana. Nagu minagi võiksin tagasi-vaadata teele. Nagu oleks minagi rõõmus ära õitsenud, kui võililled varakevadel, mis saavad hilis kevadel valgeks, pehmeiks tombukeseks.... -

Vihm oli lakanud. Väikesed pilved uitasid, nagu inglid, kätest kinnihoides, rüpsid täis sädelevaid pärlid, pöödsid nullasid päikesest.

Pajulind laulis, kas ei pea minagi samuti laulma - oma noorusest, - kevadest.

Kurbtus.

- no. VI a.

Lai ja pürita on legendid, ääretu, otsata nagu unistus .....

Ja mina üksinda, päris üksinda, rändan nõrgana, trööstita igaveses vaikuses, hääleta õhus. Miks ei ole mul rahu? ma kihvitan ajud, tallan lootuse jalge alla, ma nõrgestan mõtlemise, sest tean, et kurbtus minust kaugel ei ole. Kuulen ka kaebust, nuttu ja

vingumist, mis mind ärritab, vihasab, mis ka mind nut-
ma ja vinguma paneb.

Oo, ma ei taha, ei taha, et sina, kurbtus, see ole,
kellel võimust minu üle oleks, kellel oma hinge lubak-
sin väljaimeeda. Ei, sa ei saa, ütlen sulle, tagane saa-
tan, minu juures ei ole sul tegemist...

Lai on legendid, lõpmata on vaikus, mis mind
kartma paneb. Ma jooksen, torman üle mätaste, üle
kraavide, komistan, kukun... tõusen uuesti... jook-
sen hulluna, metsimama. Külmal õhul vuhiseb kõr-
vust mööda. Mind kurbtus, ta on ikka mu juures. Ta
reksib ja hüpleb, ta roomab, hirmitab, hõõrub rõõmu pä-
rast kasa; ta kummardab, püüab mind suudelda, saja-
tab ja vannub.

Tule, lootus, tröösti mind; tule, rõõm, vii, päästa
mind, kinnita mind. Kanna mind kaugelt, sinna, kus
hülgab, läigib päikesest meri; sinna, kus vaikus ei ole,
kus meri tasast laulu õnnest, ilust laulab.

Lootus, mu kõige parem seltsiline, tule ja täida
mu südame tumma igatsust ja kanna mind sinna,
kus ma rõõmuhool hõisates end karastavasse jahedu-
sesse heita võiksin, et oma rinda voogudest ümbritse-
tud tunda, rinda, mis vaba ja raudne peab olema.

Süis nutaksin rõõmu pärast, põlvitades suudleks ranna
lüva, kustema - meri - kui laps mängib....

See seda, mu sõber! Sa saad seda, ma tean. Sul on
palju jõudu, sa võid mind aidata, kui sa aga tahad.

Rõõm, sa näed mu hinge ja tead, et ma noor olen, et
mul sinu üle õigus on. Valmista mulle seda õnne, et võin
sin kõrgele, kaljult merre, püramatusele, igavikule sil-
ma vaadata, kuulda vägevat häält, ning selle jumaluse
ja pühalikuse ees - vaikida. Anduda tundmustele, teades,
et on veel midagi, mis ei sure, kodune; on veel vabadust
ja tõtt olemas, on midagi suurt, sügavat, kättesaama-
tat, et on veel jumal ~~olemas~~ .....

Muinasjutt.

(Jine Eesti rahval)

990. VIIe.

Ärevade õõ... Oja sulisel tase üle valgete kivide, õrn
liikumine käib üle nierre, üle riidu. Õhulained - vaik-
sed -, nemad kannavad oma nägematu turjal armsat
õielõhna laiali, valendava toominga okstelt kuuluse
õõpiku helkivat häält. Haudumalt metsaladvalt vaa-
tal kuu hõbedase kumaga alla, puud ja pöösad omanda-

avad tema sumedate kiirte mõju all saladusliku elu, -
meie vaim näeb neist kujusid üles kerkivat, mis muutudes
ja liikudes elu omandavad, täis õrnuse, peensusi, mis
meie meeli kaksipidi mõtlema panevad, kas see unes või
ilmsi....

Oja sulim ei ole mitte enam helk ühesugusid he-
lisid, kui lõpu ahela helkivad lülid, vaid meile ka-
jab lugu kõrvu täis nõituslikku elu ja saladuslikku
mõnu. Udu vinast, õrnast, kerkivad ülespoole vaate
püri imelikud olevused, mis meie hingest enne tunoma-
tuud ihasid ellu kutsuvad, meid kassa kisuvad nägema-
ta varjurüki, millest meie vaade ainult läbi udu-
linniku suuval tungida. Hingelise erutusega kõike
seda silmitsedes kostab kuskil kuigelt inimesugune
hüüd, mis vaikusesse kaob. Ja vaata! Pikkamisi kerk-
vad Vee-Jumala tähted, näkineid ja vesineitsid oma
kristall palastidest sätendavale veepinnale, kus
nad oma mängu algavad.

Üks ketrab kullast lõnga, aetak hõbe heimeid,
nõnda, et vase värten põrised ja kuldsed koonal-
lauad kõrised. Teine ehk pööb pärjaga. Kolmas
lehitab südilinnikut. Teised tantsivad taimedel, lehvii-
vad lille lehtedel ja hüppavad õilme nappudel. Härja-

põlve poisikesed, kuljusid kaelas, karukellad käes, roni-
vad mööda kõrt, kõnnivad angervaksa varsi mööda.
Kalda serval kalju otsas istub imeilus metsapüga,
murumõde tarka tütar, kullane kannel tal käes, vere-
tal viisisid, hõljutab hellasti helisid. Haldijad aga aru-
kad teda vahtimas, pikisilmi pühumas. Siuru aga
lenoab lehittevil lāmekuse lähelt, pidule pika põlve,
ilule iga ja lõbule laialist luba tooma..... Näe... sääb
tuleb Jüta oma silmaparjuga, loenab meile osa omast
loorist ja meie tõuseme iganõisest elu viletsusest kõr-
gele, üles. Tunneme kõire jällegi süütu meelega ja
lapselikku usuga, usume jälle igavese ilu, armastuse
ja õnne sisse.

Meie peame võidu pidu. Peletame vaenlasteemale
pimedusesse ja elame vabalt oma isade pinnal. Meie
vanemad tulevad tagasi, meie astume ühes koos ja ühes
sihis valge väravate poole,

    Kus meid hüüab koidu kuke,

    Vana-Isa väravalt,

    Kõõrutillel Jaadi kana

    Uue päeva uuse suussa.

Ämarik on ammu ju lambi koidu kätte ammu
ning kuu peidab oma kahvatanud pale kuusiku lat-.

vade taha, kui meele kevadise õõ muinasjutu vangistusest vabaks saavad....

Lambakarjas.

A. S. VIe.

Kena on kevadine hommik - seda tundsin ma jälle uuesti kord hommikul lambaid õue väravast välja ajades. Päike paistis juba soojalt. Õhk oli puhas ja värske. Linnud laulsid mitmesuguste sirinatega ja puhtamate hääldega üksteise võidu metsas. Kõla poolt on kuulda lammaste müüginist ja karade kaagutamist. Mitmesuguseid viise ümiseses sammusin lammaste järele metsavahelisele teele, mis nüske ja vilu oli; süs teerada mööda metsast läbi - ja jõudsingi kannastikku, kus karjamaa oli. Lambad asusid kohe noort rohku nagistama. Päris suur rohi juba, - mõtlesin ma, - võins elajadki välja lasta. Kui ilus oleo sa tänane pühapäeva hommik! - Koht oli metsaga, nimelt kuuskede ja leppodega ümbritsetud. Suuleõhk ei pääsnud ligi. Oli soe. Kõik oli roheline, kuhu iganes vaatasid. Hinnult hallid pleksinud kannud olid külvatud rohelise põhjale. Tahtsin pikali visata, aga rohi oli veel märg. Istusin süs kannu otsa ja kuulasin kuidas, minu poolt nimetatud, uutsitajad laulsid:

uutsit, tsütsit, tsütsit, uutsit, tsirulip...

Olin õnnelik.

Lapsed.

A. S. VIe.

Tip! tip! tip! - Heledasti kajavud hüüded metsast vastu, aga kutsutavaid ei ilmu. Tütarlaps, kärbe lõksu käes hoides, vahib kord metsa, kord põllu poole, kasvast kanu kuskil ei silma. Süs võtab ta ja lõgistab lõksu korgiga. Nagu näha, kostab see hääl paremine, või on ta mõjuvam, sest metsast jooksevad kanad nüisuguse kiirusega, et nende pääle vaadates tunne tõuseb, kui oled kuskil suur õnnetus juhtunud ja jookstakse veel viimse jõuga appi. Tüdruk valab kärbe lõksust välja ja vahib pahameelega, kuidas kanad nii rumalad on, et enne surmuid sõovad ja elusad ära lasevad lennata. Ta astub mõne kärbele jalaga pääle, kuid teiselt poolt lendavad jälle mitmed ära.

See ukse linn lõgiseb. Tüdruk pöörab ümber ja näeb välja tulevat vinda. Poisil on mingisugune kavatsus, sest ta lausub kohe: „Eldi, mis sa arvad, veeme, paneme Muti lakka auduma. Teised ei teagi ja saame kanapojad. Lakkal on seitse tükki, ilusad, - väikesed.“

„Mis me neile süüa anname?“

„Noh, küll me saame nii palju ikke tangu ja nad korjavad isi kah. Veme, mine too munad sahvrist välja.“

Tüdruk nagu kõhkleks, aga et tal enesel ettekuulutus väikestest kanapoejadest hää on, siis paneb ta lõksu trepile ja jookseb sahvri. Poiss tõmbab eskojas, kust lanka minnakse, redeli lanku ja ronib üles. Siin jääb ta ootama.

Tüdruk tuleb munadega. „Upita üles, ma võtan vastu.“

Tüdruk ronib kolmanda pulga peale ja ulatab säält korvi poisi kätte. See ronib süstasakesi edasi. Lanka jõudes arutavad nad, kuhu kõige parem oleks mune panna. Viimaks tehakse nurga taskudesse pesa.

„Aga kui ema koju tulles üles leiab,“ sõnab tüdruk.

„Noh, kui kana juba audub, mis ta siis ikke teeb, lähme toome aga Muti ülesse.“ Kana on julge, aga kui poiss ta lähedal käed laiali ajab, pistab ta jooksu. Tüdruk kargab väärava ette. Kana pöörab ümber, otsib poisile vastu, kes ta kannul on ja põikab siis kõrvale, aga juba on väike käsi tal sabast ninni haaranud. Teise käega tõmmatakse ta ligemale ja siis sülele. Hegamööda jõutakse üles, ning silmis särab rõõm. Kana poigutakse õrnalt munade peale, aga see, nii kui käest saab, paneb lanka pidi jooksu. Siin ei ole enam kättesaamine

nü kerge. Poolenisti käte vahelt rabeleb ta lahti, lendab akna päale ja kihutab säält mitmesugused asjad lāri-naga maha. Viimaks, kui ta kätte saabakse, rabeleb veel süles, ja üksnes kannase silitamise tõttu jääb rahulikumaks. Kuid veel katsutakse õime, - vast harinelt teine, - ja pannakse pesale. Kuid süsama lugu. „Ei, Matist ei saa andujat,“ otsustakse süs, „aga vast on Juti parem. Jema on küll veel noor, aga vahet tahabki anduda, sõnal poiss, lähme katsume õige teda.“ Kuid rōdelilt alla saades nohmitab väine mees ära. Öurst tuleb praegu, ema. - Noh, ilusaid kavatsused, jumalaga nüüd. -

Katise Hime päevaraamatust.

D. Sümessoon. VI^a.

On minu iksamäärane, arusaamatu, objektitu tundumus hinges.

On kulunud unistada, on kulunud armastada, on kulunud vihata, on kulunud pettida, on kulunud joobuda ükskõik millest, on kulunud kollased ja muud värve hullumeelsuses, on kulunud kunstnik olla; - ah! kõik on kulunud.

Õa kas minu, kui hariliku inimese pääs võibgi sündida midagi uut, olematut mõtet või muud mida ei ole

olnud kellegil enne mind. Lollus, mis puutus see minusse, et sajal on olnud midagi sarnast enne, kui mulle endale tuleb midagi esimesena, süs on sest mulle harilikule küllalt.

Vilets ja hale on inimene, iseka ta kas suurendab või vähendab, öieti võtab harva.

Et küll kõige kindlalt peab pettuma. Et küll kõige armsamat peab koro vihkama!

Midagi on hinges, mis nõgesena kõrvetab, kui selle pääle mõtlen. Sarnast inimest võisin austada kui Raimond. Tema silmist võisin olla vaimustet: oh, kui paljuitlevad silmad olid tal, kui peidaksid nad endis ainult varandusi ja saladusi. Lollus, — kuid võib võil peita midagi, kui midagi peita pole.

Mõistan ta komplimentega sisseteht kõnese, mis aeti minuga. Kõin pidi olema kerge ja vallatu: oleks mõttetu tütarlapse ilusad pääkest vaevata mõistust-tarvitavi arutamisega. Ja, nii on teie põhjusemõte, mu herra! Kui osavalt pöörsite minu valit jutuvained, kui osavalt võõrutite lapse naljaga, sellest, mis talle omane. Ja, lõbus te ju olete, kui rõõmust sündinud, kuid sega ei võida te minu juures.

Nüsusugust pidin mina austama, kes minus näeb ainult ilusat nukku.

60 - 3.

Vaevaline, väga vaevaline on „60” ilmuma. Tervelt kaks kuud kulustal ära hoovõtmiseks ja kaalumiseks; kuid sellest hoolimata pääle „Suve õõde” ja „Koibupunade” sääl muud midagi ei ole. Õmelik, kas „Suise õõ” autor vaikust käega katsub või näeb, sest „igale poole kuhu pilgu heidab, võib leida - vaikust”; „ihmjas valgus” - roheline? hall? „Koibupuna” on sarnane, nagu seda „gümnaasistkade” ja preili von Vietinghoff’i poolt oodata võis. Kas tõesti terves ilmakirjanduses midagi muud tõlkida ei ole kui L. von U.? „Suve õõ unistuses” on küll palju vaeva nähtud, istudes õõ läbi külma kaste käes, oodates jällegi koibupuna. Paremini on tabatud juba „Õormi” kirjeldus; kuid kas lausete kordamine on efekti saavutus või hooletus, ja ütlemata on ka jäetud, mille tagajärjel sündis prantsatus? „Ülevõimus” võib isegi veel õigekirjutusvigu leida; kuid ta on süsri kõige parem teos seni ilmunud „60”s „Kontserdi” autor on sõna tõsisel mõttel „võhin” kuni talle kuuldis mäng, nagu oles tühje pudelikid kolistatud, kust võis ta süs teada, et toonid olid õrnad ja kerged; see on täieline absurd. Kõla pole kunagi kuulnud, et tuul või klaver „muliseb”.

Novell „Allo't" lugema hakates tahaks väga hüüda:

„Hallo, hallo, kes räägib?"... Gloriat esineb kuningapoja kultuse revolutsiooniga. See on esimene Põhja-kuninga poeg, minu tutvusringkonnas(!), kel must pää. Süs on tal tulised silmad, kuna teisel öeldud, et ta külm ja tagasihoidlik. Kõikide äratav novell näeru taju, näit.: „Kõik sügavam ekstaasimaaalisid ta jumaliku näo paberile". Muudu ei erine Allo harilikust „kuninga poegadest". Näha on, et autor igakord enne söömist Visnapuud loeb. Ajalekri „akna taga" vahtimine on stiilselt lapsin.

Üldse on väljendusvõis rõhmas, osalt labane.

Louise Kull. VI^c.

Kirjavastused.

A. S. „Sügisetuul" ei ilmu

O. „ — . " jääb välja,

Üksik. „Vesi roosid" ei ilmu.

Toimkond: M. Raudsepp, L. Vadi, -VI^a; M. Rammo,
H. Lupsman, -VI^b; E. Oidermann, L. Nugin, -VI^c.

Väljaandja: E. N. K. S. T. Gümnaasiumi VI^{a, b, c} klass.

